

Elit Atıcıların Çoklu Zekâ Özelliklerinin Cinsiyet, Kullandıkları Silah Türü ve Yaş Faktörlerine Göre Karşılaştırılması

*Dr. Öğr. Üyesi Kenan SİVRİKAYA¹,
Serhat AYDIN²,
Öğr. Gör. Pero Duygu DUMANGÖZ³*

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı Türkiye’de atıcılık sporu ile ilgilenen elit düzeydeki sporcuların Çoklu Zekâ Özelliklerinin cinsiyet, yaş ve kullanılan silah türüne göre incelenmesidir.

Metot: Veriler; 02-08 Aralık 2013 tarihleri arasında Mersin’de yapılan Ateşli ve Havalı Silahlar Türkiye Şampiyonasına katılan elit düzeydeki atıcılık sporcularından yaş ortalamaları 26,4±11,04 olan 30 bayan ve yaş ortalamaları 22,78±9,07 olan 87 erkek olmak üzere toplam 117 kişiden oluşan sporcu grubuna; beş sorudan oluşan kişisel bilgi formu ve ayrıca Howard Gardner tarafından geliştirilen ve Seber tarafından Türkçeleştirilerek geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış olan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Envanteri” uygulanarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 17.0 paket programında sıklık, tanımlayıcı istatistik, bağımsız t testi ve Kruskal Wallis varyans analizi yöntemleri ile analiz edilmiştir.

Bulgular: İstatistik analizler sonucunda, erkek ve bayan sporcuların Mantıksal Matematiksel ve Kişilerarası Sosyal Zekâ özellikleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunurken, cinsiyet faktörü gözetmeksizin atışlarda kullandıkları silah türlerine göre yapılan karşılaştırmada Sözel Dilsel ve Kişisel İçsel Zekâ özellikleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Yaş faktörüne göre yapılan değerlendirme ve diğer zekâ türleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi Kenan SİVRİKAYA İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi Öğretmenliği ABD, kenansivrikaya@aydin.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi Serhat AYDIN, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

³ Öğr. Gör. Pero Duygu DUMANGÖZ İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ABD, pero@aydin.edu.tr

Sonuç: Özellikle alt yapı antrenörlerinin, sporcu adayı için en verimli ilerlemenin sağlanmasında zekâ türlerinin dikkate alınarak yönlendirme yapılması, sözel dilsel ve kişisel içsel zekâsı dominant olanların daha çok havalı ve ateşli tüfek dalına yönlendirilmesinin yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atıcılık, Çoklu zekâ

Comparison of Multiple Intelligence Characteristics of Elite Marksman According to Gender Weapon Type and Age

Abstract

Aim: The aim of this study is to compare the Multiple Intelligence Characteristics of the sportsmen on the elite level at the marksman sport in Turkey.

Method: The data were obtained from shooting players who participate the Air Weapons Firearms Turkey Championship that took place between 2 to 8 December 2013 in Mersin in elite level, by applying personal information form composed of five questions and also “Self-Assessment Inventory in the Fields of Multiple Intelligence “, which is developed by Howard Gardner and translated into Turkish by Gonca SEBER and made valid and reliable, to the player group composed of 117 persons in total, 30 of them being female with an age average of 26.4 ± 11.04 and 87 of them being male with an age average of 22.78 ± 9.07 . The data has been analyzed with the methods of frequency, descriptive statistics, independent t-test and Kruskal Wallis variance analysis in the SPSS 17.0 package program.

Findings: As a result of the statistical analysis, there was a significant difference between Logico-Mathematical and Interpersonal Social Intelligence properties of the male and female players at a level of 0.05, and also there was a significant difference between Verbal-Linguistic and Intrapersonal Intelligence properties at a level of 0.05 in the comparison made according to the weapon types that they used in the shooting regardless of the sex factor. There was not any significant difference in the evaluation made according to the gender factor and between the other intelligence types.

Conclusion: Particularly, it has been concluded that the infrastructure trainers should be guided by considering intelligence types in order to provide the most efficient advancement for the athlete candidate, and to orient the ones who are dominant in verbal linguistic and personal inner intelligence to the more cool and firearms.

Keywords: Marksmanship, Multiple intelligence

1. GİRİŞ

Eğitim insan bütünlüğü ile ilgili bir kavramdır ve yaşantılar yolu ile sağlanan öğrenmelerle, bireyin kendi yeteneklerinin farkındalığını sağlamayı amaçlayan bir süreçtir. Birey, yaşantılar yoluyla bu sürece aktif katılım sağladıkça kendini, yeteneklerini fark ederek yaşam sürecinin şekillenmesine ve topluma aktif katılımı kendini gerçekleştirme adımlarını ardışık olarak atar.

Eğitim süreci içerisinde bireylerin sahip oldukları algılama düzeyi, olaylara yaklaşma tarzı ve problem çözme becerilerindeki farklılıklar ön plana çıkmakta ve günümüzde yapılan çalışmaların bu farklılıklar üzerine yoğunlaşması gerekliliği sıklıkla vurgulanmaktadır (Başaran, 2004).

Ancak, bireyler arasında farklılık yaratan üstbilgi, problem çözme ve zekâ alanlarının birbirlerini kapsayan ve destekleyen yapılar olarak ele alınmasının önemli ve teorik açıdan açıklanabilir olduğu düşünülmektedir (Karakelle, 2012).

Birey merkezli eğitimin iki önemli çıkış noktası bulunmaktadır. Bunlardan ilki; her bireyin farklı zekâ profillerine ve dolayısı ile farklı zihin yapılarına sahip olduğu bilindiğinden, eğitim sisteminin de bu farklılıklara cevap verecek şekilde oluşturulması gerektiği görüşüdür. İkinci çıkış noktası ise; artık geleneksel okul anlayışıyla hiçbir bireyin, bırakınız farklı alanları veya becerileri, bir konuyu dahi tam manasıyla öğrenemeyeceğinin anlaşılmasıdır. Bu bakımdan bireylerin zekâ profillerini dikkate alan ve bu yönde bireylerin eğitimdeki başarılarını en üst düzeye çıkaracak modellere ihtiyaç duyulmaktadır (Gardner, 1993).

Kendini gerçekleştirme yolculuğundaki birey, yeteneklerinin farkındalığını keşfederken sağlanan öğrenme becerilerinden de en etkin bir biçimde yararlanabilmesi gerekir. Bu durum şüphesiz ki bireyin zekâ düzeyi ile de ilgilidir. Çünkü Gardner, 1983 yılında ortaya attığı Çoklu Zekâ Kuramıyla zekâ konusundaki tartışmalara yeni bir boyut getirmiştir. Gardner 1983, zekâyı, bir kişinin bir veya daha fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi ve çözüme kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıları keşfetme yeteneğidir şeklinde açıklamaktadır (Saban, 2001).

Howard Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı; bizim, insanın yeterlilikleri konusundaki düşüncelerimizi kökten değiştirmemize yardım edecek bir potansiyele sahiptir. Gardner, zekâyı; kültürel bir ortamda, problemleri çözümlerken veya bir kültür grubu tarafından değer verilen ürünleri ortaya çıkarırken, bilgiyi işlemeye yarayan biyopsikolojik bir potansiyel olarak tanımlar. Gardner'ın bu kuramdaki asıl hedefi, zekânın tek bir yapıdan meydana gelmediğini ve insanların birbirinden bağımsız en az yedi ayrı zekâyı sahip olduğunu ve bunların zaman içinde geliştirilebileceğini insanlara kanıtlamaktır (Gardner, 1999). Çoklu Zekâ Kuramı başlangıçta yedi zekâdan bahsetmektedir. Bunlar:

1. Sözel/Dilbilimsel Zekâ (Verbal/Linguistic Intelligence): Dili hem sözlü hem de yazılı olarak etkin kullanmak.
2. Mantıksal/Matematiksel Zekâ (Logical/Mathematical Intelligence): Rakamları etkin kullanma ve ortaya çıkan sonuçları iyi bir nedene bağlayabilmek.
3. Müziksel/Ritmik Zekâ (Musical Intelligence): Ritme, sesin yüksekliğine ve melodiye duyarlılık.
4. Uzamsal/Görsel Zekâ (Spatial/Visual Intelligence): Biçime, şekle, boşluğa, renge ve çizgiye duyarlılık. Boşluğu zihinde canlandırabilme ve bu modeli kullanarak uygulamalar yapabilmek.
5. Bedensel/Kinestetik Zekâ (Bodily-Kinesthetic Intelligence): Fikirleri ve duyguları ifade etmek için, vücudu kullanabilme ve problemleri çözebilmek.

6. Kişilerarası Zekâ (Interpersonal Intelligence): Diğer insanların ruh hallerini, duygularını, güdülerini ve niyetlerini, nasıl çalıştıklarını, onlarla nasıl ortaklaşa çalışılabileceğini anlayabilme, problemleri ve karışıklıkları çözebilmek.

7. İçsel Zekâ (Intrapersonal Intelligence): Kendi kendini tanımanın anahtarı durumundadır. Bireyin, kendinin kuvvetli ve zayıf taraflarını, ruh halini, niyet ve isteklerini anlayabilmesi ve bunlardan yola çıkarak yaşamın daha etkin bir şekilde devam ettirebilmesi.

Çoklu zekâ kuramının güçlü yönü, bütün bireylerin sahip olduğu entelektüel potansiyeli ortaya koyan dokuz ayrı zekâdan oluşan bir küme çizmesidir. Başlangıçta sözel-dilsel, müziksel-ritmik, matematiksel-mantıksal, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, kişisel-öze dönük ve sosyal-kişilerarası olmak üzere yedi zekâdan oluşan kuram, doğacı zekâ ve varoluşçu zekânın eklenmesiyle toplam dokuz zekâdan oluşmaktadır (Arslan, 2015).

Zekâ; mantıklı plan yapma, problem çözme, soyut düşünme, karmaşık düşünceleri anlama, hızlı öğrenme ve deneyimlerden yararlanma yeteneklerini içerir (Tural, 2009).

Çoklu zekâ kuramına göre; öğrenme, problem çözme, bilgiyi alma, işleme ve kullanma gibi durumlarda bu sekiz farklı zekâ alanı sekiz farklı yol/ araç olarak kullanılabilir (Çinkılıç ve Soyer, 2013). Her insan bu zekâ alanlarından birine sahip olabileceği gibi bir diğer zekâ alanının da özelliklerini sergileyebilir (Campbell, 1992 akt. Yaz, 2013).

Çoklu zekâ anlayışına göre; tüm zekâlar eşit değerdedir ve içlerinden biri ya da birkaçı diğerlerinden daha önemli değildir. Her ne kadar 20. yüzyıl batı kültürü dil ve matematik becerilerine değer vermiş olsa da, diğer kültürler farklı zekâlara değer vermiştir. Bu durumda psikolojik boyut ile sosyolojik boyutu ayırt ederken çok dikkatli olmak gerekir (Gardner and Walters, 1992 akt. Yaz, 2013).

Bireyin en önemli yaşam belirtisi harekettir ve birey, içerisinde yaşadığı doğa ile savaşırken edindiği araçlı-araçsız becerilerden edindiği deneyimlerden yararlanılarak zaman içerisinde ve belirli kurallar kapsamında yarışma olarak kullanılması şeklinde tanımlanabilecek sporun kaynağı insan doğasındaki harekettir. Elbette ki günümüzde önemli bir endüstri haline gelmiş olan yarışma sporu alanı, gerek yarışma türlerinin çoğalması ve

gerekse bireyin yeni ve heyecan verici aktivitelere yönelmesini de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu etkileşim ile eğitim de olduğu kadar spor eğitiminde de bireyin sahip olduğu zekâ düzeyi ve biçimi önem kazanmıştır.

Öğrencilerin baskın ve baskın olmayan zekâ alanlarının belirlenmesi; kendilerini daha iyi tanımalarına, güçlü, zayıf ve geliştirilebilir yönlerinin farkına varmalarına, özel uğraş ya da mesleki tercihlerini doğru bir şekilde tespit edebilmelerine katkı sağladığı gibi öğretmenlerin de öğrencilerini tanımalarına, onları doğru yönlendirebilmelerine, öğrenme-öğretme süreç ve ortamlarını ise etkili bir biçimde düzenleyebilmelerine fırsat vermektedir. Bu nedenle, öğrencilerin zekâ alanlarının belirlenmesi eğitim sürecinin belli aşamalarında yapılması gereken önemli bir uygulamadır (Çeliköz, 2016).

Bedensel zekânın gelişimi sadece atletik yapıda olanlarla sınırlanmamaktadır. Doğuştan gelen kinetik potansiyeller, çocukların yürüme potansiyelleri, gelişimin herhangi bir evresinde motor hareketleri kazanabilme ve geliştirebilme yetenekleri ile yüz ifadeleri, duruş ve diğer bir deyişle 'beden dili' ile ifade edilebilen incelikler, bu zekânın özelliklerin olarak gösterilmektedir (Belenka, 1997 ve Bumen, 2004).

Ortak özellikleri olmasına karşın, yaş, boy, kilo, cinsiyet, ırk, sosyoekonomik durum, kültürel çevre değişkenleri açısından birbirinden farklılık gösteren bireyler, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimleri açısından da farklı özelliklere sahiptirler. Bu değişkenlerin bileşiminden ortaya çıkan farklılıklar, bireyselleştirilmiş öğretim gereksinimini doğurmaktadır (Fiscus ve diğ. 2002).

Yapılan literatür taramasında, zihinsel olduğu kadar fiziksel gelişimde de yeteneklerimizin sınırlarını zorlayıcı ve yarışma sporuna dönük eğitimde konuya ilişkin yeterli kaynak bulunamamıştır. Bu nedenle, yarışma sporuna yönelerek zihinsel ve fiziksel yeteneklerinin sınırlarını zorlayan bireyinde öğrenmeye ve eğitime gereksinimi vardır ve bu eğitim sürecinde kendisinde dominant olan zekâ türlerinin değerlendirilmesi de önemlidir ve bunun önemi dikkate alınarak bu araştırma planlanmıştır.

2. YÖNTEM

Amaç: Bu çalışmanın amacı Türkiye’de atıcılık sporu ile ilgilenen elit düzeydeki sporcuların Çoklu Zekâ Özelliklerinin incelenerek cinsiyet, yaş ve kullanılan silah türüne göre karşılaştırılmasıdır.

Metot: Bu amaçla yapılan araştırmanın verileri; 02-08 Aralık 2013 tarihleri arasında Mersin’de yapılan Ateşli ve Havalı Silahlar Türkiye Şampiyonasına katılan elit düzeydeki atıcılık sporcularından yaş ortalamaları $26,4 \pm 11,04$ olan 30 bayan ve yaş ortalamaları $22,78 \pm 9,07$ olan 87 erkek olmak üzere toplam 117 kişiden oluşan sporcu grubuna beş sorudan oluşan kişisel bilgi formu ve ayrıca Howard Gardner (1983) tarafından geliştirilen ve SEBER tarafından Türkçeleştirilerek geçerlilik ve güvenilirliği yapılarak Cronbach Alfa katsayısı 0,77 olarak belirlenen “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Envanteri” uygulanarak elde edilmiştir. Envanter 80 sorudan oluşan ve Likert türünde hazırlanan sorulara verilen cevaplara göre “Bana Hiç Uygun Değil (1), Bana Çok Az Uygun (2), Bana Kısmen Uygun (3), Bana Oldukça Uygun (4), Bana Tamamen Uygun (5) şeklinde derecelendirilmiştir. 8 zekâ kuramı ve her zekâ kuramından 10 soru mevcuttur. Sorular karışık olarak düzenlenmiş ve her zekâ türüne ilişkin sorulardan elde edilen toplam puanlar kullanılmıştır.

Elde edilen veri grubu için ayrıca geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Elde edilen veriler SPSS 17.0 paket programında sıklık, tanımlayıcı istatistik, bağımsız t testi ve Kruskal Wallis varyans analizi yöntemleri ile analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu çalışmada elde edilen bulgular tablolar ve açıklamalar şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırma Grubunun Zekâ Türlerinin Cinsiyet Faktörüne Göre Tanımlayıcı İstatistik ve Bağımsız T Testi Sonuçları

PARAMETRELER	N	ORT±SS	MIN	MAX	SD	T	P	
SÖZEL DİLSEL	BAYAN	30	26,26±6,50	15,00	38,00	115	-1,055	P=0,294 > $\alpha=0,05$
	ERKEK	87	27,62±5,90	12,00	40,00			
MANTIKSAL	BAYAN	30	26,00±5,51	16,00	37,00	115	-1,991	P=0,049 < $\alpha=0,05$
MATEMATİKSEL	ERKEK	87	28,18±5,06	16,00	39,00			
GÖRSEL	BAYAN	30	26,36±7,24	13,00	40,00	115	-1,443	P=0,152 > $\alpha=0,05$
MEKANSAL	ERKEK	87	28,83±8,35	13,00	79,00			
MÜZİKSEL	BAYAN	30	27,50±6,36	18,00	39,00	115	-1,405	P=0,163 > $\alpha=0,05$
RİTMİK	ERKEK	87	29,20±5,50	15,00	39,00			
BEDENSEL	BAYAN	30	25,76±6,36	14,00	37,00	115	-1,576	P=0,118 > $\alpha=0,05$
KİNESTETİK	ERKEK	87	27,78±5,92	13,00	39,00			
DOĞACI	BAYAN	30	27,40±5,89	19,00	39,00	115	-1,431	P=0,155 > $\alpha=0,05$
	ERKEK	87	29,10±5,52	11,00	39,00			
KİŞİLER ARASI	BAYAN	30	27,66±6,59	16,00	38,00	115	-2,029	P=0,045 < $\alpha=0,05$
SOSYAL	ERKEK	87	30,12±5,40	17,00	40,00			
KİŞİSEL İÇSEL	BAYAN	30	26,10±6,53	15,00	39,00	115	-1,137	P=0,258 > $\alpha=0,05$
	ERKEK	87	27,55±5,85	17,00	39,00			

Tablo 1’de görüldüğü gibi cinsiyet temel faktörüne göre yapılan değerlendirmede; 8 temel zekâ türünden araştırma grubunun elde ettikleri puanlardan Mantıksal Matematiksel ve Kişiler Arası Sosyal zekâ puanları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunurken diğer zekâ türleri arasında istatistiki olarak anlamda farklılık bulunmamıştır.

Tablo 2: Araştırma Grubunun Zekâ Türlerinin Yaş Faktörüne Göre Tanımlayıcı İstatistik ve Kruskal Wallis Test Sonuçları

PARAMETRELER	N	ORT±SS	MIN	MAX	SD	F	P
SÖZEL DİLSEL	14 - 25	82	27,70±6,39	12,00	40,00	2	,385 P=0,385> α=0,05
	26 - 35	18	25,83±4,43	19,00	33,00		
	36 ve üstü	17	26,70±5,94	15,00	38,00		
MANTIKSAL MATEMATİKSEL	14 - 25	82	27,86±5,73	16,00	39,00	2	,681 P=0,681> α=0,05
	26 - 35	18	27,50±3,79	21,00	34,00		
	36 ve üstü	17	26,58±4,03	19,00	36,00		
GÖRSEL MEKANSAL	14 - 25	82	28,68±8,81	15,00	79,00	2	,750 P=0,750> α=0,05
	26 - 35	18	26,50±6,79	13,00	35,00		
	36 ve üstü	17	27,70±5,62	20,00	40,00		
MÜZİKSEL RİTMİK	14 - 25	82	28,65±6,12	15,00	39,00	2	,778 P=0,778> α=0,05
	26 - 35	18	28,33±5,79	19,00	37,00		
	36 ve üstü	17	29,76±3,75	25,00	38,00		
BEDENSEL KİNESTETİK	14 - 25	82	27,68±6,51	13,00	39,00	2	,491 P=0,491> α=0,05
	26 - 35	18	26,44±4,64	18,00	34,00		
	36 ve üstü	17	26,11±5,18	18,00	36,00		
DOĞACI	14 - 25	82	28,96±5,99	11,00	39,00	2	,462 P=0,462> α=0,05
	26 - 35	18	27,55±4,88	19,00	35,00		
	36 ve üstü	17	28,41±4,73	20,00	38,00		
KİŞİLER ARASI SOSYAL	14 - 25	82	29,68±6,07	16,00	40,00	2	,613 P=0,613> α=0,05
	26 - 35	18	29,55±5,82	18,00	39,00		
	36 ve üstü	17	28,52±4,44	22,00	38,00		
KİŞİSEL İÇSEL	14 - 25	82	27,64±6,40	15,00	39,00	2	,380 P=0,380> α=0,05
	26 - 35	18	26,61±5,16	15,00	33,00		
	36 ve üstü	17	25,52±4,90	18,00	38,00		

Tablo 2’de görüldüğü gibi yaş temel faktörüne göre yapılan değerlendirmede, 8 temel zekâ türünden araştırma grubunun elde ettikleri puanlar arasında 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. İstatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmamasına rağmen Müziksel Ritmik zekâ türü hariç 14-25 yaş grubunun elde etmiş oldukları puanların ortalamaları diğer yaş gruplarına oranla daha yüksektir.

Tablo 3: Araştırma Grubunun Araştırılan Zekâ Türlerinin Kullanılan Silah Türüne Göre Tanımlayıcı İstatistik ve Kruskal Wallis Test Sonuçları

PARAMETRELER		N	ORT±SS	MIN	MAX	SD	F	P
SÖZEL DİLSEL	Havalı Tabanca	55	26,30±6,13	12,00	40,00	3	,050	P=0,050 < α=0,05
	Havalı Tüfek	16	29,68±4,48	22,00	37,00			
	Ateşli Tabanca	25	26,08±5,41	16,00	36,00			
	Ateşli Tüfek	21	29,38±6,91	16,00	38,00			
MANTIKSAL MATEMATİKSEL	Havalı Tabanca	55	27,09±5,28	16,00	37,00	3	,115	P=0,115 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	29,43±4,64	19,00	39,00			
	Ateşli Tabanca	25	26,28±4,42	19,00	36,00			
	Ateşli Tüfek	21	29,23±6,02	19,00	38,00			
GÖRSEL MEKANSAL	Havalı Tabanca	55	27,21±9,74	13,00	79,00	3	,197	P=0,197 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	29,31±6,49	17,00	38,00			
	Ateşli Tabanca	25	29,04±5,37	15,00	40,00			
	Ateşli Tüfek	21	28,95±7,43	17,00	40,00			
MÜZİKSEL RİTMİK	Havalı Tabanca	55	27,96±5,76	15,00	39,00	3	,260	P=0,260 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	30,81±6,01	16,00	38,00			
	Ateşli Tabanca	25	28,36±5,21	19,00	35,00			
	Ateşli Tüfek	21	29,80±6,04	20,00	39,00			
BEDENSEL KİNESTETİK	Havalı Tabanca	55	26,21±6,33	13,00	38,00	3	,138	P=0,138 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	30,18±5,03	22,00	38,00			
	Ateşli Tabanca	25	26,96±5,05	19,00	36,00			
	Ateşli Tüfek	21	28,14±6,73	16,00	39,00			
DOĞACI	Havalı Tabanca	55	27,58±5,98	11,00	39,00	3	,253	P=0,253 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	30,68±4,75	23,00	36,00			
	Ateşli Tabanca	25	29,16±4,35	19,00	36,00			
	Ateşli Tüfek	21	29,38±6,43	18,00	39,00			
KİŞİLER ARASI SOSYAL	Havalı Tabanca	55	28,40±5,85	16,00	40,00	3	,075	P=0,075 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	32,12±4,93	23,00	39,00			
	Ateşli Tabanca	25	29,24±4,99	19,00	37,00			
	Ateşli Tüfek	21	30,66±6,64	18,00	38,00			
KİŞİSEL İÇSEL	Havalı Tabanca	55	26,63±6,14	15,00	39,00	3	,050	P=0,05 > α=0,05
	Havalı Tüfek	16	29,43±4,88	21,00	37,00			
	Ateşli Tabanca	25	25,28±5,31	17,00	38,00			
	Ateşli Tüfek	21	29,14±6,64	16,00	39,00			

Tablo 3'te görüldüğü gibi kullanılan silah türü temel faktörüne göre yapılan değerlendirmede, 8 temel zekâ türünden araştırma grubunun elde ettikleri puanlardan Sözel Dilsel ve Kişisel İçsel zekâ puanları arasında 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunurken diğer zekâ türleri arasında istatistiksel olarak anlamda farklılık bulunmamıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bireylerin küçük yaştan başlayarak, üniversite ve hatta tüm yaşamları süresince aldıkları eğitim kapsamında, yaşamlarını kolaylaştırmak adına kullanmaları gereken üstbilişsel farkındalık ve zekâ gelişimlerinin birbirleri ile paralel ilerlediği düşünülebilir. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacını, spesifik özellikler taşıyan spor alanında eğitim gören bireylerin, problem çözme, üstbilişsel farkındalık ve zekâ alanlarının ilişkisi ve etkileşimi konuları oluşturmaktadır (Kiremitçi ve Canpolat, 2014).

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırma grubunun cinsiyet faktörüne göre zekâ türleri arasında yapılan kıyaslamada Mantıksal Matematiksel ve Kişilerarası Sosyal zekâ türleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Mantık/matematiksel zekâ, bilimsel hipotezi sınıflandırma, öngörü, öncelik verme, neden-sonuç ilişkisini anlama becerilerini içermektedir. Bu zekâ türü güçlü olan insanların, akıl yürütme becerilerini, çok geniş alanlara uygulanabildikleri görülmüştür (Bellenka, 1997).

Tekin (2008), ferdi ve takım sporlarında erkek ve kız sporcuların farklı zekâ tiplerindeki seviyelerini karşılaştırmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre mantıksal- matematiksel zekâ alanı ve bedensel-kinestetik zekâ alanları yüksek çıktığını belirtmiştir.

Ekici (2011), yaptığı çalışmada, kadınların artistik aktivitelere daha yatkın olduğunu ve görsel zekânın da artistik aktivitelerle ilişkili olduğunu belirtir.

Mantıksal Matematiksel zekâ alanı gelişmiş olan insanlar, mantık kurallarına, neden-sonuç ilişkilerine, varsayımları oluşturmaya, sorgulamaya ve bunlara benzer soyut işlemlere karşı çok hassas ve duyarlıdır (Saban, 2002; Başaran, 2004, akt. Tural, 2009). Saban (2002), bu zekâ türü dominant olan bireylerin el becerisi gerektiren etkinliklerde çok başarılı olduklarını belirtmiştir.

Her birey için birden fazla zekâ türü dominant olabilir ve birey yapmış olduğu işle ilgili performans özelliklerinde bu zekâ türünün etkisiyle farklılıklar ortaya koyabilir. Literatürde atıcılıkla ilgili çalışmalar belirlenememiş olsa da, yapılmakta olan spor türü değerlendirildiğinde, gerek neden-sonuç ilişkisi ve gerekse görsel reaksiyon-el becerisi koordinasyonun yüksek olması gereken atıcılık sporcularının bu özelliklerinin erkek sporcularda daha fazla gelişmiş olduğu belirlenmiştir.

Sosyal zekâ; bir insanın bir öğretmen, bir terapist ya da bir pazarlamacı gibi çevresindeki insanların duygularını, isteklerini ve ihtiyaçlarını anlama, ayırt etme ve karşılama kapasitesidir (Saban, 2002 akt. Tural, 2009). Sosyal zekâsı güçlü olanların önemli özellikleri arasında diğerlerinin duygularına, korkularına, meraklarına ve inançlarına empati ile yaklaşma, yargılamadan dinleme ve diğerlerinin performanslarını en üst düzeye çıkarmalarında yardımcı olma isteği bulunduğu ileri sürülmektedir. Bu zekâ, bazı açılardan, türlerinin içinde en anlaşılabilir olanı olarak gösterilmektedir (Bellenka, 1997, akt. Tural, 2009).

Literatürce de ifade edildiği gibi kişilerarası-sosyal özelliği güçlü olan bireyler, insanlarla iletişimde ve birlikte olmaktan hoşlanırlar ve karşılardaki bireylerin yaş grupları ne olursa olsun onlar için fark etmez. Başkalarının duygu ve düşüncelerini önemserler ve konuşmalarıyla onların dikkatlerini çekmeyi başarırlar. Espri yetenekleri güçlüdür ve insanları olduğu gibi kabul etmekte başarılıdırlar. Tüm bu özellikler değerlendirildiğinde araştırma grubumuzu oluşturan bayan sporcuların bu özelliklerinin erkeklere göre yeterince güçlü olmamasının arkasında toplumumuzda bayanlara yüklenen sosyal rollerin sınırlı olmasının, bu düzeydeki sporcularında bu durumdan etkilenmesine neden olduğu düşünülebilir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi yaş guruplarına göre yapılan karşılaştırmada, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamış olmasına rağmen, 14-25 yaş gurubun atıcıların zekâ türlerine ilişkin toplam puanları diğer yaş guruplarına oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde konuya ilişkin araştırmaya rastlanmamasına rağmen bu sonuçlar üzerinde öğrenme süreçlerinin daha yoğun kullanılıyor olmasının etkilerinin olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi araştırma grubunun kullanılan silah türüne göre zekâ türleri arasında yapılan kıyaslamada Sözel Dilsel ve Kişisel İçsel zekâ türleri arasında $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sözel Dil zekâsı, sözcükleri ya da bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanma yeteneğidir. Sözel dil zekâsı kuvvetli olan bireyler işiterek, konuşarak, okuyarak, tartışarak ve başkaları ile karşılıklı iletişime girerek en iyi öğrenirler. İsimler, yerler ve tarihler hakkında iyi bir hafızaya sahiptir. Başkaları ile yüksek düzeyde sözel iletişime girer. Tekerlemeleri, anlamsız ritimleri ve kelime oyunlarını çok sever. Kitap okumayı çok sever. Öğrendiği yeni kelimeleri anlamlarına uygun olarak konuşma veya yazı dilinde kullanır. Dinleyerek öğrenmeyi sever (Saban, 2002).

Öztürkmen, (2006) yaptığı çalışmada kız öğrencilerinin sözel zekâ, görsel, bedensel, müziksel, sosyal ve içsel zekâ alanı puanlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Altınok (2008), Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre zekâ alanları arasında kızlar lehine anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Tekin (2008), Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre zekâ alanları arasında müziksel ve bedensel zekâ alanları açısından kızlar lehine anlamlı farklar olduğunu gözlemlemiştir.

Kişisel İçsel zekâ alanı, kendilik bilgisi ya da kendini tanıma zekâsı ya da kendini bilme ve kendi yaşamı ve öğrenmesi ile ilgili sorumluk alma yeteneği olarak belirtilmektedir (Başaran, 2004, akt. Tural, 2009).

İçsel zekâ alanı güçlü olan bir kişi, hislerdeki değişimi fark edebilir ve bunu ifade eder, kendi kendini motive ve disipline edebilir. Sağlıklı benlik algısına sahiptir. Bağımsız olma eğilimindedir. Kendisinin güçlü ve zayıf yanları hakkında gerçekçi bir görüşe sahiptir. Hayattaki başarılarından ve başarısızlıklarından ders almasını bilir, kendine güveni ve saygısı yüksektir (Saban, 2002).

Altınok (2008), Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin Çoklu Zekâ alanlarının incelenmesi üzerine yaptığı yüksek lisans çalışmasında; araştırmaya katılan deneklerin sınıflar arası karşılaştırmalarında sosyal zekâ, içsel zekâ ve doğacı zekâyâ ilişkin istatistiklerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Her insan bu zekâ alanlarından birine sahip olabileceği gibi bir diğer zekâ alanının da özelliklerini sergileyebilir (Campbell, 1992 akt. Yaz, 2013).

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde her iki anlamlı farklılık üzerinde havalı ve ateşli tüfek kullanan sporcuların elde ettikleri yüksek ortalamaların etkin olduğu değerlendirilebilir. Her iki durumda da belirtilen grupları oluşturan sporcuların gerek dil bilim kullanım becerileri ve gerekse kendini tanıma becerilerin daha güçlü oldukları ifade edilebilir.

Sonuç olarak, çoklu zekâ ile ilgili, gerek yapılan bu araştırma ve gerekse farklı yaş ve spor gruplarına yönelik yapılmış olan araştırmalar, literatürce belirtilen tespitlerle örtüşmektedir. Her birey için var olan zekâ ve türleri bireyden bireye farklılık gösterebilmekte ve yaşam deneyimlemelerine göre birey dominant veya sahip olduğu farklı zekâ türü nedeniyle yönelimlerde bulunabilmektedir. Bu durum elit sporcular için farklı değildir. Elit sporcular da bir birey olarak sahip olduğu zekâ özellikleri nedeniyle yöneldiği öğrenme becerilerinde yavaş veya hızlı ilerleme sağlayabilmektedir. Bununla beraber, spora başlama dönemlerinde sporcu adayının zekâ düzeyi ve dominant olan zekâ türü veya türlerinin bilinmesi sporcuya kazandırılması gereken fiziksel, sosyal ve psikolojik becerilerin öğrenilmesinde yararlı olacaktır.

Özellikle alt yapı antrenörlerinin, sporcu adayı için en verimli ilerlemenin sağlanmasında zekâ türlerinin dikkate alınarak yönlendirme yapılması, sözel dilsel ve kişisel içsel zekâsı dominant olanların daha çok havalı ve ateşli tüfek dalına yönlendirilmesinin yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Kaynaklar

- Altınok, E., (2008). Beden Eğitimi öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, M., (2015), Öğrenmenin Nörofizyolojisi Öğretimde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başaran, B. I., (2004). Etkili öğrenme ve çoklu zekâ kuramı: Bir inceleme. Ege Eğitim Dergisi, 5, 7-15.
- Bellanca, J., (1997). Active Learning Handbook for Multiple Intelligence Classrooms. USA: IRI/Skylight Training and Publishing Inc., 1-465. Brougher.
- Bumen, Nilay, T., (2004). Okullarda Çoklu Zekâ Kuramı. Ankara: Pegem A Yayıncılık s.1-172.
- Çeliköz, M., (2016). Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Öğrenim Görmekte Olan Öğretmen Adaylarının Baskın Zekâ (Çoklu Zekâ) Dağılımlarının İncelenmesi. I. Uluslararası Uzaktan Eğitim Araştırmaları Konferansı, İstanbul.
- Çinkılıç, İ. ve Soyer, F., (2013). “Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Çoklu Zekâ Alanları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi ISSN: 1306-4371 Cilt: 8 Sayı:1 Elektronik Dergi.
- Ekici, S., (2011). Multiple intelligence levels of physical education and sports school students, Educational Research and Review, 6(21); 1018–1026.
- Fiscus, E., Collon, D., Mandell, J., (2002). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*, (Çev. G. Akçamete, H. Şenek, F. Tekin). Akın Yayıncılık, 7. Baskı.
- Gander, Mary, J; Gardiner, Harry, W., (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (Yayına Hazırlayan: Onur, B.). İmge Kitapevi. Ankara.
- Gardner, H., (1993). Multiple Intelligences: The Theory in Practice. New York: Basic Books.
- Gardner, H., (1999). Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century. New York: Basic Books.

- Karakelle, S., (2012). Üst bilişsel farkındalık, zekâ, problem çözme algısı ve düşünme ihtiyacı arasındaki bağlantılar. *Eğitim ve Bilim*, 37 (164), 237-250.
- Kiremitçi, O., Canbolat, A, M., (2014). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Üstbilişsel Farkındalık ve Problem Çözme Becerilerini Belirlemedeki Rolü. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe*. 25 (3), 118–126.
- Öztürkmen, B., (2006). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Kuramına Göre Zekâ Alanlarıyla Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Gaziantep Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saban, A., (2001) Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Saban, A., (2002). Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, Geliştirilmiş II. Baskı, Ankara.
- Tekin, M., (2008). Orta Öğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerden Spor Yapan ve Yapmayanlar Arasındaki Yaratıcılık ve Çoklu Zekâ Alanlarının Araştırılması, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tekin, M., (2009). Spor lisesi öğrencileri ile genel lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının karşılaştırılması Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 3, Sayı 3.
- Tural, M., (2009) “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Çoklu Zekâ Kuramına Göre Karşılaştırılması” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara.
- Yaz, İ., (2013). “Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda Okuyan Öğrencilerin Çoklu Zekâ Alanları İle Holland Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara.